

פניני הרמק

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובכ"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

הדלה"נ - 4:08 / צאת השבת [ר"ת] - 6:02

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

פניני רבינו:

בך יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה. (מח. כ.), ידועים דברי התרגום יונתן כאן: "ובריכינון ביומא ההוא למימר בך יוסף ברי יברכון בית ישראל ית ינוקא ביומא דמהולתא למימר ישויןך ה' כאפרים וכמנשה" ע"כ, ונדחקו המפרשים להבין מקור ופשר הדברים, למה דוקא ברכה זו ביום המילה? ואפשר לומר דהנה במה שאפרים קודם למנשה, פי' רש"י (פסוק יט): "גם הוא יהיה לעם. ויגדל שעתיד גדעון לצאת ממנו שהקב"ה עושה נס על ידו: ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו. שעתיד יהושע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל, וזרעו יהיה מלא הגוים. כל העולם יתמלא בצאת שמעו ושמו כשיעמיד חמה בגבעון וירח בעמק אילון" עכ"ל, והביאור בזה, שיהושע שבא מאפרים וזכה לתורה, בזכותו של עצמו נעשה נס, ואילו בגדעון שבא ממנשה, לא נעשה הנס בזכותו אלא שהקב"ה עשה נס על ידו ווע"ע בזה בספר בית אב על התורה, והנה בענין ברית מילה כתב הרמב"ם בסוף הלכות מילה: "מאוסה היא הערלה שנתגנו בה הגוים שנאמר כי כל הגוים ערלים, וגדולה היא המילה שלא נקרא אברהם אבינו שלם עד שמל שנאמר התהלך לפני והיה תמים, ואתנה בריתי ביני ובינך וגו'" עכ"ל, הרי שביום המילה שהתינוק מגיע לשלמות, מברכים אותו שיזכה להגדל בתורה, כמו שנאמר בפסוק זה בקדימת אפרים למנשה שע"י התורה זוכין לכל וכמשנ"ת.

(משיעור חומש שנת תשנ"ז לפ"ק - כתבי תלמידים)

זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידן. (מט. יג.), בספורנו: "והקדים זבולן העוסק בפרקמטיא ליששכר העוסק בתורה וכן משה רבינו בברכתו באמרו שמח זבולן בצאתך ויששכר באוהליך כי אמנם אי אפשר לעסוק בתורה מבלי שישגי האדם קודם די מחסורו כאמרם אם אין קמח אין תורה וכשיסייע האחד את חבירו להמציאו די מחסורו כדי שיעסוק בתורה כמו שאמרו בזבולן הנה עבודת האל ית' בהשתדלות העוסק בתורה תהיה מיוחסת לשניהם וזאת היתה כוונת התורה במתנות כהונה ולויה שיסייע כל העם לתופשי התורה שהם הכהני' והלווי' כאמרו יורו משפטיך ליעקב ויזכו כלם לחיי עולם כאמרם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב" עכ"ל, רואים שמי שזוכה להיות נמנה על מחזיקי התורה, זוכה באמת להבנת התורה, ומעשה נפלא מסופר על הגר"ח מוואלאזין זיע"א שפעם עמל במשנה יגיעות רבות ולא הצליח להבינה, ובלילה כשנרדם בא אליו בחלומו אחד מתומכי הישיבה וגילה לו הפשט בהמשנה, והגר"ח התפעל מאוד מזה ואמר, שכאן צריך לעמול כל כך, אבל שם בעולם העליון מיד זוכין להבנה, והן הן הדברים.

(משיעור חומש שנת תשנ"ט לפ"ק - כתבי תלמידים)

פניני רבינו – בהלכה:

ברכת אביך גברו על ברכת הורי עד תאות גבעת עולם תהיין לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו. (מט. כו.), בגמרא שבת דף קל"ט: ואמר רבי שמלאי משום ר' יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב ולקדקד נזיר אחיו ר' יוסי בר' חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא ע"כ, צ"ב לריב"ח מה זה שדייקא יוסף נקרא נזיר אחיו, הלא גם הם עשו כן? ואולי י"ל שיוסף קיבל עליו נזירות להיות נאסר ביין, והם רק ציערו עצמם שלא לשתות יין, וזה שאמר נזיר אחיו שהוא לבד היה לו דין נזירות.

ויש ליישב בזה מה דכתיב "שתו ושכרו עמו", בשלמא יוסף שהכיר את אחיו בטלה ממנו נזירות בההיא שעתא, אבל הם שלא ידעו עוד שהוא יוסף איך הותרו לשתות? וע"כ מוכח מזה שפרישותם מן היין לא היה בדין נזיר אלא צער בעלמא שציערו עצמם וע"כ כאן שתו משום כבוד מלכות, כי לא היה להם איסור בדבר.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

קול רבינו [מאמרי מוסר והשקפה]:

מאמר "וטהר לבנו"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש – נאמר תשס"ב לפ"ק]

* * *

שלא יעשה הכל אלא למען שמו ולבטל כל מחשבה זרה לתועלת עצמו, וזה הכוונה ד' שהוא מהווה הכל והוא אחד הוא ג"כ אלוקינו ד' אחד שגם אצלינו הוא אחד בכוונתינו, ואלוקינו דרישא דקרא קאי ג"כ על אלוקינו אחד בלי שום פנייה, וזה גורם השראת השכינה וכשראה יעקב שנשלך חשש על עבודתם אם היא עבודה זכה והשיבו כשם שאין בלבך אלא אחד שקודם מיתה בוודאי אין לאדם פנייה כך אין בלבנו אלא אחד בלי שום פנייה, וע"ז אמר יעקב בשכמל"ו שעבודה זו בלי שום פנייה היא עומדת לעד שאין אהבה תלוי בדבר ויראת ה' טהורה עומדת לעד עכ"ל התת"ס.

וביאור הדברים לפי זה, נראה עפ"י מה שראיתי בספר שם משמואל (ויחי שנת תרע"ח) שמעשיו נדע עבודתו של יעקב אבינו, דאיתא במדרש (סג, ח) ויצא עשיו כולו כאדרת שער, דהיינו כאדרא [גורן], יצא כולו מפוזר ומפורד כאדרת, לזרותו כמוץ וכקש מאדרא ע"כ, פי'

במדרש (צח, ג) כשביקש יעקב אבינו ע"ה לגלות את הקץ ואמר האספו וגו' נסתלק ממנו השכינה אמר לפנייהם שמא יש בכם מי שיש לו מחלקת על הקב"ה ואמרו כולם שמע ישראל וכו' כשם שאין בלבך אלא אחד אף אין בלבנו אלא אחד ואז אמר יעקב אבינו ברוך שם כבוד מלכותו כו'.

והחתם סופר בתורת משה (ד"ה במדרש) מביא מדרש זה ושואל דכלום ח"ו נסתפק יעקב אבינו שבניו שבטי קה חולקים על הקב"ה, ומה התשובה השיבו כשם שאין בלבך וכו'. ומפרש החת"ס: "ונראה דבכלל שם הויה שהוא מהוה הכל והויה הוה ויהיה ומזה עצמו תבין שהשי"ת אחד יחיד ומיוחד כמ"ש החובת לבבות בשער היחוד, וא"כ למה כפל לשון ד' אחד, רק הכוונה כמ"ש החובת לבבות בשער יחוד המעשה שצריך לקבל על עצמו לעבוד ה' בלי פנייה דכל שיש לו פנייה בעבודתו הרי הוא כעובד את עצמו וכשיתוף הנסתר ואנו מקבלן בק"ש עול מלכות שמים וכמוסר מודעה

הדברים כי "לתאוה יבקש נפרד" (משלי יח. א.), יש לאדם הרבה תאוות והרבה רצונות, ופעם רוצה כך ופעם להיפך, ורוצה כבוד ורוצה ממון, ולפעמים עשיר שאל מאביו היאך מעשרים, ומבקש ברכת אביו, ויש והוא צד נשים תחת בעליהם ועובד ע"ז, כי אדם זה מפורז ומפורד. וממילא נבין שיעקב אבינו איש תם, היינו שלם ותמים בעבודתו ית"ש רק דבר אחד רוצה לעשות, רצונו ית"ש, אחת שאלתי וגו' אותה אבקש שבתי בבית ד' כל ימי חיי.

ולפי"ז יש להבין גם מש"כ דעשירי איש שדה (לעיל כה. כז.), דהיינו כגורן בשדה הפקר, ואילו יעקב איש תם יושב אהלים רק שבתי בבית ד'. ואפשר שהוא "הידיים ידי עשירי" (שם כז. כב.), כי הידיים עסקניות הן פעם משים כך ופעם להיפך, מעלין ומורידין בונים והורסים, ולהיפך קולו של אדם אחד הוא. והוא הקול קול יעקב, יש לאדם היכרא בקלא.

ונראה שלפי החת"ס זה הפי' מחלוקת על הקב"ה, לא ח"ו שחולקים על הקב"ה, אלא יש להם רצונות חלוקים, אמנם לעבוד את ד' וגם לחשוב לעוד תועלויות והנאת עצמו או אחרים, מפורד ומחולק בעבודתו, וזהו פסל זר בקרבכם, ואין השכינה שורה אלא מי שכל לבו ורצונו אליו ית"ש, בכל לבבך ובכל נפשך, דהיינו לב אחד ורצון אחד [נפש משם רצון], ורק תאוה אחת נגד כל תאוות, והוא פי' ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד (עי' רש"י שמות יט. ב.), פי' כל אחד ואחד שעמד שם היה לו שם אחד ורצון אחד - רצונו לראות את מלכנו - ולכן שרתה שכינה, וכדאיתא במדרש ריש פרשת וישב (פד, א): "כנוסו וכנוס בניו הצילו מיד עשו", דהיינו שכל אחד היה כנוס עם עצמו ומבקש רק דבר אחד לעבוד את ד', וזה הציל את יעקב ובניו ביום צרה.

ובביאור ד' אלוקינו ד' אחד, כי כמו שהקב"ה יחיד ומיוחד ואין אחר עמו כן עבודתנו אלא לשמו לבד בלי פנייה אחרת ח"ו, ואולי זה הפי' "אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם" (ברכות דף ו.), דאתם עשיתם אותי חטיבה אחת, באמונת יחודו ית', כן אעשה אתכם חטיבה אחת, שיהיה ס"ד שנוכל לכוון עבודתנו בלי מחשבת פיזור ופנייה, רק אליו ית' לבד.

ודברנו בשבוע שעבר שזוהי עגלות יוסף, עבודה פנימית שלימה, ומהי עבודה פנימית? בכל לבבכם ובכל נפשכם [וכמו שנאמר בהפטורה זו שכן ציוה דוד לשלמה המלך ביום עלותו על כסא מלכות], יש מימרא כי לפעמים אדם מבקש את שמעון ואינו יכול למוצאו לעולם כי אינו יודע מי זה שמעון, כן כל זמן שלא נדע

מהו עבודה זכה לש"ש, היאך נוכל להגיע, אמנם מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל רק אם נדע מה לשמה.

ולדאבונו בדורנו כ"כ רחוקים מזה, עד שהרבה אנשים פשוט אינם מבינים ענין כזה לעשות מצוות והשתדלויות לש"ש, וממילא מחפשים תמיד מסתמא יש לו כזה אינטערעס זה או נגיעה זו, כי לעשות לש"ש פשוט אינם יכולים להבין שיש דבר כזה, כי בעוה"ר גם אצל שומרי תומ"צ החיצוניות גוברת על הפנימיות.

ופשוט כי גם הלשם שמים של האדם הוא לפי דרגתו, וככל שהאיש גדול יותר שצריך לכוין יותר לשמה, ועכ"ז מהלשמה של אדם גדול נוכל לקבל מושג מה זה לשמה, אע"פ שלא נוכל להשיג טפי ממדרגתנו.

בגמרא חגיגה (דף טו.) ושם **בתוספות** (ד"ה שובו), לגבי אלישע בן אבויה ששאל את ר"מ מה פי' טוב אחרית דבר מראשיתו, ונאמרו כמה פשטים, וא"ל אח"כ ר' עקיבא דרש אחרת, וכך דרש כל שחסר בלשמה בראשית הדבר נולד חסרון גדול באחרית הדבר, וסיפר אלישע לר"מ למה הגיע למה שהגיע - כמובא **בירושלמי** - דאביו [שהיה אדם נכבד אבל אינו ת"ח] הזמין וכבדם לברית של בנו אלישע, והיו שעסקו בדברי ליצנות, אמרו רבנן אנן בדידן ועסקו בתורה והיה אש סובתתם, ושאל אביו כלום באתם לשרוף ביתי, וענו לו בתורה אנו עוסקים וכאש ניתנה, אש רוחני, אמר אם כן גדול כח התורה אני מקדיש את בני לתורה, הרי שעשה שלא לשמה [והעיר הרבי שמחה זיסל זצ"ל דמחשבת אביו היזיקה אע"פ שלא הוא למד עם בנו אלא ששילם למלמד שלא לשמה, מכל שכן אם היה המלמד עצמו אינו לשמה, וכל שכן אם הוא האדם עצמו יש לו מחשבה בלתי נקיה].

ולכאורה לפי הבנתנו שעשה אביו כן משום גדול כח התורה, ומה חסר בזה, אבל לפי גדלות אלישע בן אבויה שהיה מג' שזכו לפרדס, גם זה נקרא הזיק ונפגע, כי סו"ס נתלוה לאביו איזה מחשבה צדדית של אש מסובכתו. והוא נורא ואיום, כבר חסר בעבודה לש"ש, ולא היה לה אחרית טוב של ד' אחד ושמו אחד, ולא נתקיים אצלו יחוד ד' טהורה.

[ואולי מותר לומר דמה דאיתא בש"ס דילן **בגמרא קידושין** (דף לט:) שמה שאלישע נעשה אחר הוא מפני שראה תינוק שאביו א"ל לעלות ולקיים שלוח הקן ולקח הבנים ונפל ומת, ועי"ז הוקשה לו מה עם ההבטחה של אריכות ימים כו'. ולכאורה סו"ס למה נעשה כן, ואולי י"ל שהרי שלוח הקן מצוה בלי שום טעם הוא, כדאיתא **במשנה ברכות** (דף לג:) דהאומר על קן צפור יגיעו רחמין משתקין אותו, ותינוק זה סו"ס חשב לעשות רצון האב ולהניח דעתו, והוא

שנאמר שם בגמרא שמא בעבודה זרה הרהר, נמצא שלהבן הזה הרי היה חסר בלשמה].

ואולי הוא שרצה יעקב לגלות הקץ ונסתם, ולמה, כי עפ"י מש"כ החת"ס בתשובה (יו"ד סי' שנו) נגד הרמב"ם שאי אפשר שאמונת הקץ יהיה מן העיקרים, כי גם אלולי הבטחת הקץ לא היה חסר כלום בחיוב עבודתנו בתורה ומצוות, אם כן נמצא שאם מכוון להקץ וימי המשיח עם כל הטובות דאז, ותולה בזה את כל העבודה, חסר בלשמה.

[והרמב"ם עצמו כתב (פי"ב מלכים ה"ב) שאין העסק בענינים אלו של משיח מביא לידי אהבה או יראה], וע"כ נסתלקה שכינה וחשש יעקב אלולי ח"ו חסר בעבודה של לב אחד ונפש אחד, וחסר בוטהר לבנו לעבדך באמת [והיא הערה נוראה].

ואשרי המתבונן בזה, המשתדל לעבוד את ד' באמת גם בדור הפוך זה - אחת שאלתי אותה אבקש!

הכניסו ברכה לתוך בתיכם

לא לו שלא נמנו בין מנויי ה'פניני': ניתן להשיג המאמר הנפלא "כי הם חיינו", והוא שיחת חיזוק נפלא לבני תורה, שנשא הו"כ עט"ר מרן רבינו שליט"א בהיכל הישיבה יום שני פ' ויחי העלל"ט.

הרוצה לקבלו ישלח בקשה למייל המערכת: gilyonhoromoh@gmail.com

ניתן לקבלו בכתבים ובהקלטה

המאמר הלז לא יכנס לאתרים "אידיש ווינקעל" או "דרשו" כמו גליון השבועי

* * *

כמו כן אלו שלא קיבלו המאמר "מהותה של חנוכה" עדיין יכולים לקבלו בכתובת הנ"ל

בקשו רחמים

הציבור מתבקש להתפלל לרפואתו השלמה והקרובה של האי גאון וצדיק, ספר תורה השרוי בצער

מוה"ר יהודה ליב בן רחל לרפו"ש בתושח"י

חדב"נ דהו"כ עט"ר רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

והן קל כביר לא ימאס תפלת רבים